

Pogram för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag

Näringsdepartementet

2012-01-04

Dokumentbeteckning

KOM (2011) 834

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett program för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag (2014-2020)

Sammanfattning

Kommissionen har inom ramen för förhandlingarna om EU:s budgetram för perioden 2014-2020 föreslagit ett program riktat mot att stärka konkurrenskraften hos små och medelstora företag. Programmet omfattar 2,522 miljarder euro.

I programmet föreslås:

- insatser för att stärka entreprenörskapet inom medlemsstaterna.
- insatser för att underlätta tillgången till kapital för små och medelstora företag.
- insatser för att underlätta små och medelstora företags marknadstillträde.

De allmänna mål som kommissionen vill uppnå är:

- a) Att stärka konkurrenskraften och hållbarheten hos företagen i unionen, bl.a. inom turismnäringen.
- b) Att uppmuntra företagandet samt främja nyföretagande och tillväxt i fråga om små och medelstora företag.

EU:s insatser föreslås omfatta en ökad tillämpning av principen om att tänka småskaligt först i EU:s och EU-ländernas politiska beslutsfattande,

fastställande och utbyte av bästa praxis som kan bidra till att genomföra småföretagsakten samt stöd till små och medelstora företag så att de på bästa sätt kan utnyttja möjligheterna på den inre marknaden. Näringslivssektorer, inklusive tillverkning och tjänster, och särskilda sektorer med en hög andel små och medelstora företag kommer att stärkas. Framförallt lyfter kommissionen fram turismnäringen som en sektor som programmet riktar sig mot.

Regeringen anser det vara positivt att kommissionen föreslår ett program riktat särskilt till små och medelstora företag. Regeringen anser vidare att det är viktigt att de satsningar som föreslås huvudsakligen är av generell karaktär även om det i vissa fall kan vara motiverat att rikta en del av satsningarna mot särskilda målgrupper.

Regeringen motsätter sig de förslag i kommissionens meddelande som avser exportfrämjandet av små och stora företag innanför och utanför EU. Regeringen motsätter sig vidare de förslag som rör marknadsföring av ett destination Europa eller ett införande av ett gemensamt kvalitetsindex.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen har inom ramen för förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014-2020 föreslagit ett program riktat mot att stärka konkurrenskraften hos små och medelstora företag. Programmet omfattar totalt 2,522 miljarder euro.

Förslaget är delvis en fortsättning av dagens program för konkurrenskraft och innovation (CIP-programmet). De delar som avser stöd till innovation har överförts till programmet Horisont 2020.

Förslaget presenterades den 30 november 2011.

1.2 Förslagets innehåll

Syftet med förslaget till detta program är att åtgärda de huvudsakliga brister på marknaden som begränsar företagens tillväxt, särskilt i små och medelstora företag, i EU. De huvudsakliga utmaningarna för EU:s företag när det gäller konkurrenskraft och entreprenörskap anser kommissionen vara följande:

- ***Problem med att få tillgång till finansiering för små och medelstora företag***, som får kämpa för att bevisa att de är kreditvärda och som har svårt att få tillgång till riskkapital.
- ***Svag företaggaranda***, där bara 45 % av EU-medborgarna vill bli egenföretagare, jämfört med 55 % i t.ex. USA.

- ***Ett företagsklimat som inte gynnar nyetablering av företag eller tillväxt*** och som präglas av bestående skillnader mellan olika regelverk och alltför mycket byråkrati.
- ***Begränsade möjligheter för små och medelstora företag att anpassa sig*** till en koldioxidsnål, klimatvänlig och energi- och resurseffektiv ekonomi på grund av begränsade finansiella möjligheter och begränsad sakkunskap.
- ***Begränsade möjligheter för små och medelstora företag att expandera på marknader*** utanför de egna länderna inom och utanför den inre marknaden.

Dessa svårigheter innebär att det inte startas tillräckligt med företag och att de företag som startas ofta inte är bärkraftiga eller har dålig produktivitet och långsiktig hållbarhet. EU:s ekonomiska konkurrensfördel bryts ned på makronivå.

Programmet ska bidra till att följande allmänna mål uppnås, varvid i synnerhet de små och medelstora företagens särskilda behov ska uppmärksammas på såväl europeisk som global nivå:

- a) Att stärka konkurrenskraften och hållbarheten hos företagen i unionen, bl.a. inom turismnäringen.
- b) Att uppmuntra företagandet samt främja nyföretagande och tillväxt i fråga om små och medelstora företag.

Programmet ska ha följande särskilda mål:

- a) Att förbättra grundförutsättningarna för konkurrenskraft och hållbarhet för företagen i unionen, bl.a. inom turismnäringen.
- b) Att främja entreprenörskap, bl.a. inom särskilda målgrupper.
- c) Att förbättra små och medelstora företags tillgång till finansiering i form av eget kapital och lån.
- d) Att förbättra företagens marknadstillträde inom och utanför unionen.

Den totala finansieringsramen för programmet föreslås vara 2,522 miljarder euro, varav omkring 1,4 miljarder föreslås anslås till finansieringsinstrumentet.

EU:s insatser kommer att omfatta en ökad tillämpning av principen om att tänka småskaligt först i EU:s och EU-ländernas politiska beslutsfattande, fastställande och utbyte av bästa praxis som kan bidra till att genomföra småföretagsakten samt stöd till små och medelstora företag så att de på bästa sätt kan utnyttja möjligheterna på den inre marknaden. Näringslivssektorer, inklusive tillverkning och tjänster, och särskilda sektorer med en hög andel små och medelstora företag kommer att stärkas.

Programmet bör särskilt riktas till små och medelstora företag, enligt definitionen i kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag. Särskild uppmärksamhet bör ägnas mikroföretag, hantverksföretag och sociala företag. Uppmärksamhet bör också ägnas särskilda förutsättningar och behov hos unga företagare, nya och potentiella företagare och kvinnliga företagare samt särskilda målgrupper som invandrare och företagare som tillhör socialt mindre gynnade eller utsatta grupper, t.ex. personer med funktionsnedsättning. Programmet bör också uppmuntra äldre att starta och fortsätta att driva företag samt bidra till att ge företagare en andra chans.

Dessutom har programmet en särskild inriktning på turismnäringen: konsolidering av kunskapsbasen genom europeiska undersökningar och studier för att man bättre ska förstå utbuds- och efterfrågesidan och få fram jämförbara uppgifter och enhetlighet i EU; utformning av gemensamma internationella strategier för att marknadsföra Europa som ett centrum för hållbara turistorter av hög kvalitet¹; fastställande av bästa praxis som kan vara till nytta för olika sektorer, t.ex. havs- och strandturism, samt förlängning av turistsäsongen, vilket skulle kunna göras bättre genom utbyten mellan olika medlemsländer än av varje enskilt land separat.

Följande länder får delta i programmet:

- a) Länder inom Europeiska frihandelssammanslutningen (Efta) som är medlemmar i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i enlighet med villkoren i EES-avtalet, och andra europeiska länder när detta är möjligt enligt avtal och förfaranden.
- b) Anslutningsländer, kandidatländer och potentiella kandidatländer i enlighet med de allmänna principer och villkor för dessa länders deltagande i unionsprogram som fastställs i respektive ramavtal och beslut av associeringsrådet eller liknande överenskommelser.
- c) Länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken, när avtal och förfaranden möjliggör detta, i enlighet med de allmänna principer och villkor för dessa länders deltagande i unionsprogram som fastställs i respektive ramavtal, protokoll till associeringsavtal och beslut av associeringsrådet.

Kommissionen ska bidra till att främja entreprenörskap genom att förbättra de grundförutsättningar som påverkar utvecklingen av företagande. Kommissionen ska stödja ett företagsklimat som gynnar företagsutveckling och företagstillväxt.

Särskild uppmärksamhet ska ägnas unga företagare, nya och potentiella företagare samt kvinnliga företagare, liksom särskilda målgrupper.

¹ Denna typ av åtgärd ger ett större mervärde och en större verkan om de samordnas med och kompletterar olika åtgärder i medlemsländerna. De mindre medlemsländerna har dessutom ofta mindre resurser för att marknadsföra sina turistorter, särskilt gränsöverskridande turistarrangemang.

Kommissionen får stödja medlemsstaternas åtgärder för att utveckla företagarbildning, företagarkunskap och företagande, särskilt bland potentiella och nya entreprenörer.

Kommissionen ska stödja åtgärder vars syfte är att förbättra tillgången till finansiering för små och medelstora företag under inlednings- och tillväxtfaserna, som ett komplement till medlemsstaternas användning av finansieringsinstrument för små och medelstora företag på nationell och regional nivå. För att säkerställa komplementariteten ska dessa åtgärder nära samordnas med de åtgärder som vidtas inom ramen för sammanhållningspolitiken och på nationell nivå. Åtgärderna ska syfta till att stimulera tillgången till finansiering både i form av egetkapital och av lån.

Som en del av de åtgärder som avses i punkt 1 ska kommissionen, om marknaden efterfrågar detta, utarbeta åtgärder för att förbättra gränsöverskridande finansiering och finansiering från flera länder för att på så sätt hjälpa små och medelstora företag att etablera internationell verksamhet i enlighet med unionslagstiftningen.

Kommissionen ska bibehålla sitt stöd till Enterprise Europe Network som ett sätt att fortsätta förbättra unionsföretagens konkurrenskraft och marknadstillträde.

Kommissionen får stödja åtgärder för att förbättra de små och medelstora företagens tillträde till den inre marknaden, bl.a. insatser för att sprida information och höja medvetenheten.

De särskilda åtgärderna ska syfta till att underlätta de små och medelstora företagens tillträde till marknader utanför unionen och att stärka befintliga stödtjänster på de marknaderna. De små och medelstora företagen får ta emot stöd genom programmet i fråga om standarder och immateriella rättigheter i prioriterade tredjeländer.

Kommissionen kommer att genomföra programmet genom att anta ett årligt arbetsprogram.

Enligt kommissionens meddelande *En budget för Europa 2020*² kommer förvaltningen till stor del att läggas ut på entreprenad.

- Finansieringsinstrumenten kommer att hanteras av Europeiska investeringsbanksgruppen för kommissionens räkning.
- Andra åtgärder kan komma att förvaltas av ett genomförandeorgan på grundval av den positiva erfarenheten³ med

² KOM(2011) 500, SEK(2011) 867–868. Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: *En budget för Europa 2020* – Del II om politikområden.

genomförandeorganet för konkurrenskraft och innovation i den nuvarande fleråriga budgetramen. En kostnads-nyttoanalys kommer att göras.

2011/12:FPM77

En av kommissionens prioriteringar i detta program, liksom i andra program inom den fleråriga budgetramen, är att så långt som möjligt förenkla regelverket och underlätta tillgången till finansiering för företagen i EU, särskilt för de små och medelstora företagen. I programmet för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag sker detta genom att det enbart grundas på bestämmelserna i budgetförordningen utan undantag. Detta innebär att företagen kan få tillgång till finansiering på ett enkelt, enhetligt och standardiserat sätt.

Genom ändringen av budgetförordningen kan småföretagen lättare utnyttja finansieringsprogrammen, t.ex. genom förenklade regler, minskade kostnader för deltagande, snabbare upphandlingsförfaranden samt en central kontaktpunkt som underlättar för dem som får stöd från EU. Ett nytt system med schablonbelopp föreslås.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Ej aktuellt.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Programmet är en del av kommissionens förslag till EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014-2020. Totalt föreslår kommissionen att programmet ska omfatta 2,522 miljarder euro. Budgeten är inte beslutad och eventuella konsekvenser för den svenska statsbudgeten bedöms inte i nuläget.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser att det är positivt att kommissionen föreslår ett program riktat särskilt till små och medelstora företag. Regeringen anser vidare att det är viktigt att de satsningar som föreslås huvudsakligen är av generell karaktär även om det i vissa fall kan vara motiverat att rikta en del av satsningarna mot särskilda målgrupper.

³ *Evaluation of the Executive Agency for Competitiveness and Innovation*, slutrapport, 12.5.2011. http://ec.europa.eu/cip/files/docs/evaluation-of-eaci-may-2011_en.pdf

Regeringen delar kommissionens beskrivningar som ligger till grund för förslagen om finansieringsinstrument för lån respektive eget kapital. Det finns skäl som talar för fortsatt tillämpning av finansieringsinstrument på liknande sätt som redan sker inom ramen för dagens CIP-program. Tillgången till riskkapital för SME-företag i tillväxt är fragmentiserad och emellanåt bristfällig i en del EU-länder. Kommissionen föreslår samordning mellan programmet för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag (2014-2020) och Horisont 2020 när det gäller tillämpning av finansieringsinsatser och öppnar också för möjligheten att förvaltningsmyndigheter för strukturfonderna kan involveras i tillämpningen. Regeringen är positiv till samordning av de allt fler finansieringsinsatser som tillämpas och föreslås på EU-nivå men önskar att kommissionen utvecklar hur den praktiska tillämpningen kan hanteras. Regeringen stöder förslaget att finansieringsresurserna går igenom EIF eller på annat sätt i form av fond-i-fond-investeringar. Det är viktigt att direktinvesteringar i företag inte administreras på EU-nivå. Regeringen är tveksam till att låneinstrumentet används för s.k. värdepapperisering av små och medelstora företags fordringar. Kommissionen bör tydligare förklara mervärdet med att konstruera denna typ av obligationsportföljer med stöd av EU. Regeringen anser att förslagen till indikatorer för finansieringsinstrumenten är undermåliga. Indikatorer bör inte bara se till antalet genomförda insatser utan även beakta de långsiktiga resultaten av finansieringsinsatserna. Regeringen anser även att man bör arbeta vidare för att effektivisera systemet för statsstödda exportkrediter. Dessa statsstödda exportkrediter utgör ett viktigt instrument för att stödja SME-företagens internationalisering med exportkreditgarantier. EU:s statsstödsregler och kommissionens meddelande om marknadsmässiga risker tillåter normalt inte statliga aktörer att lämna kortfristiga exportkreditgarantier till OECD-länder. Dessvärre är det just i detta marknadssegment där de små och medelstora företagen kan befaras ha ett behov av statliga exportkreditgarantier.

Regeringen anser att det är positivt att kommissionen ska bidra till att förbättra förutsättningarna för entreprenörskap och att särskild uppmärksamhet ska ägnas målgrupper som unga företagare, kvinnliga företagare och nya potentiella företagare, då det finns en outnyttjad potential för ökat företagande här. Regeringen välkomnar att kommissionen ges möjlighet att stödja och komplettera medlemsstaternas åtgärder, särskilt bland potentiella och nya entreprenörer, för att utveckla företagarbildning, företagarkunskap och företagande.

Regeringen motsätter de förslag i kommissionens meddelande som avser exportfrämjandet av små och medelstora företag innanför och utanför EU, vilket regeringen inte anser tillför något mervärde i förhållande till redan existerande nationella handelsfrämjande insatser. Regeringen anser att kommissionens viktigaste roll inom handelspolitiken är och bör fortsätta vara att bidra till ökad frihandel och värna om fungerande och öppna handelsregelverk mellan EU och andra länder. I detta arbete kan exempelvis EU-kontoren i utlandet ge ett mervärde för europeiska företag genom stöd

och rådgivning i arbetet med att bekämpa handelshinder på den aktuella marknaden. Förutom arbetet mot handelshinder innebär det att främjarinsatserna huvudsakligen bör koncentreras till de marknader där medlemsstaterna inte utför eget handelsfrämjande. Regeringen kan i övrigt ställa sig bakom de åtgärder som kommissionen föreslår avseende att förbättra möjligheterna till små och medelstora företags marknadstillträde.

Regeringen anser att kommissionen har en roll att spela för turismnäringen i Europa och då främst för kunskapsöverföring och rådgivning. Regeringen motsätter sig däremot satsningar på marknadsföring av en destination Europa eller införande av ett gemensamt kvalitetsindex.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Ej känt.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Ej känt.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Med hänsyn till den korta tid som gått sedan kommissionen presenterade programmet har det inte varit möjligt att formellt remittera förslaget. Några organisationer har dock på inbjudan hunnit komma in med synpunkter.

Tillväxtverket är positivt till förslaget till nytt program för företagens konkurrenskraft. Det finns dock ett antal områden där förtydliganden krävs och att resurserna riktas mot insatser där det finns ett tydligt europeiskt mervärde av ett gemensamt agerande. Myndigheten är vidare positivt inställd till att frågorna om entreprenörskap och konkurrenskraft för små och medelstora företag förläggs i ett eget program.

Företagarna anser att förslaget lyckas relativt bra med att identifiera de utmaningar som små och medelstora företag står inför, inte minst gällande frågan om internationalisering och att Enterprise Europe Network ges en ökad roll i det arbetet. Företagarna är vidare kritiska till att kommissionen särskilt pekar ut turismnäringen som prioriterad inom ramen för programmet. Företagarna vill hellre se generella stimulanser för ett bättre företagsklimat framför riktade bidrag.

Företagarförbundet anser att programmet andas optimism och höga ambitioner. Det för också fram att de minsta företagen bör vara normgivande för villkor och lagstiftning. Vad gäller riskfinansiering så ser Företagarförbundet en risk när det gäller de minsta företagen och skulle vilja se att förslaget diskuterade utvecklingskapital snarare än riskkapital då man anser att riskkapital oftast styrs till andra slags företag än de med 0-9

anställda. Företagareförbundet anför därför att det är viktigt att säkerställa att de verkligt små företagen i Sverige kan använda sig av de föreslagna stimulanserna.

Lantbrukarnas riksförbund (LRF) förordar att bästa sättet att utbyta praxis och att öka effektiviteten är att göra affärer och skapa affärsnytta. LRF för fram att det känns något begränsande att så tydligt lyfta fram turismföretagande. LRF lyfter också fram att den trånga sektorn när det gäller riskfinansiering är de enskilda näringsidkarna och inte växande aktiebolag.

Innovationsbron AB konstaterar att utvecklingen av affärsidéer och företag i tidig fas varit en blind fläck för EU-programmen, där varken CIP, FP7 eller ERDF kunnat avhjälpa problemen med tidigt investeringskapital och att tillföra kompetens för att utveckla affärsidén för att nå kunderna och därmed attrahera privat kapital. Låneinstrumenten som föreslås kommer med största sannolikhet endast till nytta för medelstora företag, som har tillräckligt hög kreditvärdighet och stabil omsättning. Det löser inte problemet med finansiering i tidig fas för nystartade företag. Vidare anför Innovationsbron AB bland annat att för att underlätta investeringar via en nationell aktör borde reglerna vara så tydliga och enkla som möjligt, och helst endast ett EU-program användas.

Almi Företagspartner AB ställer sig i huvudsak positiv till förslaget till nytt program. Avseende finansieringsinstrumenten menar Almi att den egna låne- och ägarkapitalverksamheten har visat sig framgångsrik inte minst under finansieringskrisen men att det är bra om denna kan kompletteras med förlusttäckning/garantier för såväl innovationslån som företagslån med hög risk. Vidare är det positivt att förslaget inkluderar åtgärder för att stödja utveckling av nya affärsmodeller i syfte att främja utveckling av nya varor och tjänster. Almi Företagspartner AB skulle gärna sett att fokus på hållbart företagande i högre grad inkluderar hela hållbarhetsbegreppet, d.v.s. ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. I förslaget lyfts främst miljön fram i ett av de föreslagna målen.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen anger att den rättsliga grunden för förslaget är artiklarna 173 och 195 i Fördraget om europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Beslutas av rådet och Europaparlamentet enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet (artikel 294 EUF-fördraget). Beslutas i rådet med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

2011/12:FPM77

Regeringen bedömer att programmet är förenligt med subsidiaritetsprincipen bortsett från handelsfrämjandet. Kommissionen har kompetens att föreslå och genomföra åtgärder på industripolitikens område och de mål som föreslås inkräftar inte på det nationella arbetet. Syftet med programmet är att stödja och komplettera nationella aktiviteter samt att fylla ut de luckor som identifierats. Det finns ett EU-mervärde i att använda budgeten för att tillgodose behov bland små och medelstora företag i medlemsstaterna. Det är lämpligt att använda nationella utförare för att se till att resurserna når fram.

Avseende proportionalitetsprincipen delar regeringen kommissionens bedömning.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förordningen börjar förhandlas i rådsarbetsgrupp den 13 januari 2012.